

**Tėvynės sąjungos – Lietuvos krikščionių demokratų (TS–LKD)
2014 m. Europos Parlamento rinkimų**

PROGRAMA

Mūsų Europos Sąjungos vizija – stipri ir saugi Lietuva stiprioje ir saugioje Europoje:

- **Šeimą ir kiekvienos tautos savitumą puoselėjančioje Europoje;**
- **Tradicinėmis vertybėmis ir solidarumu grindžiamoje Europoje;**
- **Subsidiarumo ir integracijos deriniu stiprioje Europoje;**
- **Efektyvią ekonomiką ir atsakingą finansų valdyseną turinčioje Europoje;**
- **Lygios gerovės sąlygas užtikrinančioje Europoje;**
- **Transatlantinį ir energetinį saugumą užtikrinančioje Europoje.**

Lietuvos narystė ES

Per dvidešimt ketverius Nepriklausomybės metus Tėvynės Sąjunga-Lietuvos krikščionys demokratai, kaip Sąjūdžio idėjų įpėdinė, buvo varomoji jėga, siekianti, kad Lietuva taptų pilnaverte Vakarų bendrijos nare. Todėl nuo pat 1990-ųjų viena iš didžiųjų TS-LKD svajonių buvo narystė ES ir NATO. Su tuo siejome didesnio saugumo, modernios ekonomikos ir europietiškos gerovės viltis.

Šiais metais švenčiame ES ir NATO narystės dešimtmečius. Per šį laikotarpį pasiekėme labai daug – tapome saugesni ir ekonomiškai stipresni.

Žvelgdami į ateinančią dešimtmetį matome tris pagrindinius tikslus, kuriuos siejame su Lietuvos naryste Europos Sąjungoje:

- 1) **Europietiška gerovė visiems** – Lietuva turi sau kelti ambicingą tikslą žymiai sparčiau nei iki šiol vyti Europos ekonominės ir socialinės gerovės vidurkį. Tam reikia, kad ES parama būtų panaudojama žymiai efektyviau tiek inovatyvios ir tvarios ekonomikos plėtrai, tiek ir gerai apmokamų darbo vietų kūrimui regionuose.
- 2) **Infrastruktūrinė Lietuvos integracija į Europą** – per dešimtmetį pasiekę politinės ir ekonominės integracijos į ES, su ja vis dar esame mažai integruoti savo infrastruktūromis. Todėl vienas svarbiausių ateinančio dešimtmečio tikslų turi būti visos pagrindinės šalies infrastruktūros – elektros laidų, dujų vamzdžių, geležinkelių, kelių, pinigų – fizinė ir sisteminė integracija į ES. Tai svarbu ne tik dėl ekonominių, bet ir dėl geopolitinio saugumo priežasčių.
- 3) **Ryžtingos permainos Lietuvos ir Europos Rytų kaimynystėje** – tai mūsų ilgalaikio geopolitinio saugumo sąlyga. Rusijos neprognozuojamas šovinistinis elgesys dar kartą

patvirtina aiškią tiesą: tvirta Europa yra saugi Lietuva. Europinės erdvės plėtra į Rytus yra Lietuvos saugumo garantija. Turime į tai investuoti.

Europą kurianti Lietuva

Mes, Tėvynės sąjunga-Lietuvos krikščionys demokratai, kaip Europos Liaudies Partijos (ELP) politinės bendruomenės nariai, svarstydami apie Europos ateitį, remiamės didžiųjų europiečių, Europos Sąjungos (ES) tėvų kūrėjų palikimu, ELP puoselėjamomis vertybinėmis nuostatomis, rūpinamės ateities kartomis, kad joms paliktume stiprią, klestinčią ir ant tvirtų vertybinių pamatų suręstą Europą.

Šiandieninė Europa atsiremia į tris kertinius Vakarų civilizacijos polių – Atėnus kaip demokratijos lopšį, Romą kaip teisinės valstybės pradą ir Jeruzalę kaip dvasinio pamato bei krikščioniškojo tikėjimo šaltinį. Šie idėjiniai stulpai suformavo europietišką kultūrinį, moralinį, politinį, socialinį tapatumą ir bendrumą, kurio keitimas dirbtine „europietiška tapatybe“ matomos pastangos yra pragaištingos. Kūrybinė šiandieninės Europos politikos galia gali kilti tik iš Europos krikščioniškojo kultūrinio paveldo ir tradicijų bei pasaulėžiūrinių nuostatų.

Kiekvienos organizacijos ir visos Europos Sąjungos raidos šaltinis ir tikslas yra ir privalo išlikti žmogaus asmuo ir jo prigimtinis orumas. Tarnystės žmogaus asmeniui siekis į politikos prioritetų viršų iškelia subsidiarumo, solidarumo ir bendrojo gėrio principus, kuriais vadovaujantis Lietuva turi prisidėti prie Europos Sąjungos kūrybos.

Subsidiarumo principas ragina gerbti tiek vietos savivaldos, tiek nacionalinės valstybės kompetenciją. Tautinė valstybė kaip natūrali bendruomenė, kurioje žmonės yra saistomi bendros istorijos ir atsakomybės už savo tautos ir kultūros likimą, yra svarbiausias veikėjas kuriant tvirtą ir drąsiai dabarties bei ateities iššūkius pasitinkančią Europą. Tautinės valstybės idėja sudarė sąlygas atstovaujamajai demokratijai, todėl būtent valstybių narių politinės bendruomenės formuoja bei įteisina bendrą Europos politinių sprendimų gaires. ES nėra atskirų grupių ar valstybių interesų tenkinimui skirtas projektas, o solidari bendrija, kuriai rūpi Europos bendruomenei pagrindą suteikusių vertybių išsaugojimas, puoselėjimas ir perdavimas ateities kartoms.

Solidarumo principas nurodo, kad bendruomenei suburti yra būtinos bendros moralinės normos. Tai pamatas, ant kurio galima kurti bendrystę ir tarpusavio pasitikėjimą. Solidarumo negali užtikrinti bendra teisė bei politinės institucijos, jei jos atsietos nuo bendrų vertybių. Solidarumas reiškia ir tai, kad Europa negali likti uždara ir abejinga tam, kas darosi tiek artimoje kaimynystėje, tiek visame pasaulyje. Atsiremusi į savo vertybinių pamatų, Europa privalo būti tvirta globalia veikėja, nesitaikstančia su žmogaus teisių, tarptautinių sutarčių ir įsipareigojimų pažeidinėjimais. Šiandieninė Europa privalo griežtai atsiriboti nuo skambiais šūkais išpuoštų ideologinių maskuočių, po kuriomis dažnai slypi naujos proto bei sąžinės pavergimo formos.

Bendrojo gėrio principas ragina nepasiduoti ideologiniams kraštutinumams, kurių viena pusė perša kolektyvizmą individo laisvės sąskaita, tuo tarpu kita bruka radikalaus individualizmo projektą, atmetantį bendrojo gėrio idėją. Tačiau bendrojo gėrio siekis yra būtent tai, kas šiandien mus skatina burtis ir rūpintis Europos ateitimi. Bendrasis gėris yra neatsiejamas nuo pagarbos kiekvienam asmeniui, kuris reiškiasi per siekį sudaryti kiekvienam asmeniui tokias sąlygas, kad jis galėtų atskleisti savąjį pašaukimą. Bendrasis gėris reikalauja rūpinimosi socialine gerove ir visuomenės plėtojimusi. Europa yra stipri savo socialiniu modeliu, kuriuo papildyta laisvoji rinka geba užtikrinti kiekvienam oraus pragyvenimo minimumą. Europa privalo būti jautri ir kovoti su dideliais ekonominiais ir visuomeniniais skirtumais, žeidžiančiais žmogiškąjį orumą bei keliančiais pavojų žmonių solidarumui, visuomenių stabilumui ir santarvei. Tačiau tai nereiškia, kad gerovės valstybė turi įgyti neribotą kompetenciją ir kėsintis į laisvą asmens pasirinkimą, iniciatyvą ir savirealizaciją.

Mūsų pareiga yra užtikrinti, kad Lietuva prisidėtų prie ES kūrybos. Lietuva turi suformuoti aiškią savo ES viziją, kuri atitiktų jos piliečių interesus bei vertybes. TS–LKD, būdama platesnės – Europos krikščionių demokratų ir konservatorių – šeimos dalimi, įsipareigoja kurti ant ilgametės istorijos suformuotų pamatų stovinčią vertybių Europą.

Suprantant Lietuvai kaip nedidelei valstybei kylančius iššūkius bei įvertinant mūsų valstybės geopolitinę padėtį, būtina toliau stiprinti ES narių tarpusavio bendradarbiavimą plėtojant konkrečias Europos šalių saugumą didinančias iniciatyvas. Todėl energetikos, transporto tinklai, bendra monetarinė sistema ir ryšiai tarp mokslo institucijų Lietuvą turi ilgainiui glaudžiai susieti su likusia ES.

Santykiuose su Rusija – tvirta ES „vieno balso“ pozicija

Iširus Sovietų Sąjungai Vakarų pasaulis kurį laiką buvo patikėjęs demokratiškos Rusijos vizija. Deja, dabartinis Rusijos vadovas ir jo aplinkos žmonės šios valstybės vidaus raidą pakreipė agresyvaus autoritarizmo link, o jos išorės politikos veiksmus pagrindė imperinėmis ambicijomis ir politiniu revanšizmu. Vis pavojingesnes formas įgaunanti revizionistinė Kremliaus politika nenoromis perša nerimą keliančias istorines paraleles su Vokietijos nacių režimo politika XX amžiuje. Todėl pagrindinis Lietuvos ir kitų ES valstybių tikslas santykiuose su Rusija yra laiku sustabdyti revanšizmu ir tarptautinės teisės principų nepaisymu grįstą Kremliaus politiką. Siekdama šio tikslo, ES turėtų kryptingai veikti kaip solidari ir politiškai vieninga Bendrija, savo pastangas vienijanti su JAV ir visa transatlantine bendruomene.

Artimiausio meto Europos Sąjungos uždavinys – duoti aiškų signalą, kad Rusijos įvykdytas Krymo anšliusas niekada nebus pripažintas teisėtu. ES privalo neleisti Rusijai įgyvendinti nei kitų Ukrainos teritorijų užgrobimo, nei Ukrainos suverenitetą varžančių sąlygų primetimo scenarijaus. Priešingu atveju Maskva įgytų galimybę užkirsti kelią Ukrainos pasirinktai europinei integracijai ir glaudesnei partnerystei su NATO. Atsižvelgdama į Kremliaus agresyvius veiksmus prieš Ukrainą ir

galimus tolesnius Rusijos revanšistinės politikos žingsnius, ES turėtų vieningai ir tvirtai nuspręsti dėl „strateginės pauzės“ santykiuose su Rusija, iki pastaroji nenutrauks tokios politikos apraiškų.

Europos Sąjungos santykiai su Rusija negali būti traktuojami kaip strateginė partnerystė. Todėl labai svarbu visos ES mastu suformuluoti sąlygas, kurios po Krymo faktinės aneksijos užkirstų kelią grįžimui prie įprastinių reikalų (angl. „business as usual“) politikos, kaip tai atsitiko po Rusijos įvykdytos Gruzijos teritorijų okupacijos. Rusijai ir toliau laužant tarptautinės teisės principus, ES privalo tiek politiniu, tiek techniniu lygmeniu išaldyti bendrus transeuropinius infrastruktūros projektus, pirmiausia – „Pietų srauto“ dujotiekio projektą. Sieksime, kad būtų patvirtintas visoms ES valstybėms narėms privalomas reglamentas, pagal kurį, atsižvelgiant į transatlantinio saugumo kriterijus, būtų vertinamos užsienio investicijos ES strateginėse srityse.

Lietuvos interesus ES santykiuose su Rusija – pereiti prie tvirto kalbėjimo „vienu balsu“. Viena vertus, ES valstybių narių skirtingo pobūdžio priklausomybė nuo Rusijos energetinių išteklių iki šio buvo tas veiksnys, kuris riboja tokią galimybę. Kita vertus, pati Rusija yra priklausoma nuo ES rinkos, tačiau šios priklausomybės ES vis dar nesugeba išnaudoti. ES svertai Rusijos atžvilgiu, iš esmės priklauso nuo dujų giganto „Gazprom“ pozicijų ES vidaus rinkoje. Didelę įtaką „Gazprom“ dominavimo Europos rinkose interesams padarė ir ES inicijuotas Trečiasis dujų ir elektros sektorių liberalizavimo paketas, nes jis susilpnino „Gazprom“ kaip monopolininko pozicijas ES vidaus rinkoje. Visa tai ženkliai sumažino ES ir Rusijos santykių dujų sektoriuje asimetriją, nes įvedė saugiklius patekimui į ES vidaus rinką. Rusija tapo „politikos perėmėja“ ir yra priversta derėtis dėl šių nuostatų taikymo. Tai kryptis, kuria reikėtų toliau judėti.

Vienas ES galios santykiuose su Rusija didinimo būdų – bendros ES dujų įsigijimo agentūros, kuri derėtųsi su išoriniais energetinių išteklių tiekėjais, sukūrimas. Šiame kontekste reikėtų pabrėžti, jog ES priklausomybės nuo Rusijos energetinių išteklių mažinimui padėtų ir santykių su JAV suaktyvinimas – pirmiausia, derybų dėl Transatlantinio prekybos ir investicijų susitarimo rėmuose plėsti energetinį dialogą, rengti teisinę bazę JAV skalūninių dujų importui į ES rinką. Skalūnų dujų revoliucija JAV ir šioje šalyje išplėtotų suskystintų dujų terminalų perorientavimas nuo importo link eksporto gali ženkliai pakeisti ES dujų importo balansą ne „Gazprom“ naudai.

ES šalių narių pozicijos Rusijos atžvilgiu dažnai yra veikiamos vietinių verslo struktūrų, turinčių ryšių su Rusijos investicijomis ar veikla Rusijos rinkoje. Tai dažnai labai riboja ES galimybės kalbėti „vienu balsu“. Šiame kontekste efektyvi priemonė galėtų būti europinių antikorupcinių teisės aktų įdiegimas. Pritaikant Didžiosios Britanijos pavyzdį, kur nuo 2010 m. egzistuoja teisinė galimybė pritaikyti sankcijas kompanijoms, veikiančioms Didžiojoje Britanijoje, tačiau įsiveliančioms į korupcinius ryšius kitose valstybėse. Tai užkirstų kelią ES kompanijų korupciniams ryšiams Rusijoje bei prorusiškam lobizmui ES valstybėse narėse.

Dar vienas menkai ES išnaudojamas svertas – bevizio režimo tarp ES ir Rusijos klausimas. Rusijai bevizio režimo reikia daug labiau nei pačiai ES ir tuo reikia pasinaudoti. Rusijos

transformacijos perspektyvas tiksliausiai nusako tezė: „kol nebus „Gazpromo“ reformos, tol nebus ir Rusijos politinės ir ekonominės sistemos reformų“. Todėl bevizio režimo perspektyvą reikėtų vertinti kaip ES turimą paskatą, bene vienintelį realų įtakos svertą, kurį būtina sieti su Rusijai jautriais klausimais (energetikos sektoriaus liberalizavimas, palanki aplinka tiesioginėms užsienio investicijoms strateginiuose ūkio sektoriuose ir t. t.). Be to, vizų režimą ES pirmiausia turi panaikinti ES Rytų partnerystės valstybėms, kurių visuomenės turi pajusti realius europinės integracijos privalumus.

XXI a. grėsmė – informaciniai karai. Su kibernetinio saugumo iššūkiais susiduria ne tik Rusijos informacinio lauko aprėpiamas Rytų Europos regionas, bet ir Vakarų Europos valstybės. Todėl siūlysiu, kad ES stiprintų savo piliečių duomenų apsaugą bei formuotų bendrą kibernetinio saugumo politiką. Lietuvoje ir kitose ES Rytų regiono valstybėse būtina mažinti Rusijos propagandos įrankių tinklą. Lietuva yra ratifikavusi vieną iš ES direktyvų dėl produkcijos iš trečiųjų šalių ribojimo informaciniuose kanaluose. Todėl turime siekti, kad direktyva būtų sustiprinta nuostatomis ir prieš trečiųjų šalių propagandą. ES lygiu siūlysiu keisti trečiųjų šalių interesus propagandinėmis priemonėmis skleidžiančių informavimo priemonių registracijos ir kontrolės sistemą.

Agresyvūs politiniai ir kariniai Rusijos veiksmai prieš Gruziją ir ypač prieš Ukrainą parodė, kokioje pavojingoje padėtyje šiuo metu yra atsidūrusi Europos saugumo sistema. Nerimą kelia ne tik Rusijos veiksmai ES Rytų kaimynystėje, bet ir Lietuvos, Latvijos, Estijos bei Lenkijos pasienyje nuolat vykdomi kariniai manevrai. 2011 m. vykdytų Rusijos ir Baltarusijos karinių pratybų metu repetuotas sausumos koridoriaus tarp Baltarusijos ir Karaliaučiaus „prakirtimas“, taip pat Rusijos kariniai manevrai prie Estijos ir Latvijos sienų parodė, kad karinės invazijos į ES valstybių narių teritorijas grėsmė yra reali. Todėl ES turi rūpintis trečiųjų šalių atgrasymu nuo ES valstybių teritoriniam integralumui ir politiniam suverenumui pavojų keliančių agresyvių veiksmų. Todėl savo ruožtu įsipareigojame ES institucijų lygmeniu kelti klausimus dėl būtinų adekvačių priemonių ES Vidurio-Rytų-Šiaurės regiono saugumui užtikrinti.

Stiprios ES Rytų partnerystės sąlyga – narystės ES perspektyva

Rytų Europos valstybės tebėra geopolitinėje kryžkelėje tarp dviejų erdvių: Europos Sąjungos ir Eurazijos erdvės, kurioje stiprėja ekonominės, politinės ir karinės integracijos procesai. Svarbu pabrėžti, kad tai nėra vien tik paprastos skirtingų politinių ir ekonominių organizacijų varžybos, o esminė konkurencija tarp skirtingų vertybinių ir politinių sistemų, tarp demokratijos ir autoritarizmo.

Valstybės, tapusios Eurazijos sąjungos narėmis, iš karto praranda savarankiškumą išorės prekybos politikoje, joms užkertamas kelias integruotis į ES ekonominę erdvę ir pasinaudoti jos privalumais. Rytų Europos ir Pietų Kaukazo valstybių, dalyvaujančių Rytų partnerystės programoje,

įsitraukimas į Eurazijos projektą reikštų, kad jos privalo nutraukti derybas dėl laisvosios prekybos erdvės su ES, nes tokie susitarimai taptų visos Eurazijos sąjungos (ir pirmiausia – Rusijos) reikalu.

ES privalo atrasti būdų, kaip padėti Rytų partnerėms ištrūkti iš geopolitinio Eurazijos spaudimo ir priverstinės integracijos lauko, remti jų demokratines reformas ir naudingą suartėjimą su laisva Europa. Svarbu pabrėžti, jog veiksminga ES politika Rytų partnerių atžvilgiu ne tik kuria demokratiškas valstybes kaimynystę, bet ir sudaro prielaidas saugumo erdvės plėtrai į Rytus. Toks „strateginio gylio“ didinimas plečiant demokratiškas ir vakarietiškomis vertybėmis besivadovaujančių valstybių geografinę žiedą aplink ES turi tapti neabejotinai ES politikos prioritetu.

ES turi aiškiai suvokti, jog pagrindinė paskata Rytų Europos valstybėms suartėti su ES yra narystės perspektyva. Tai – pati efektyviausia ES turima demokratijos ir europietiškas vertybių sklaidos priemonė, nereikalaujanti konkrečių įsipareigojimų dėl narystės perspektyvos įgyvendinimo kalendoriaus. Todėl, atsižvelgiant į šalių partnerių vidines reformas ir jų raidos kryptį, raginsime ES pabrėžti, kad Rytų partnerystės politika turi būti vertinama ne kaip alternatyva ES plėtros politikai, o kaip tarpinė stotelė visavertės narystės ES link.

Be to, Rytų partnerystės politikos rėmuose būtina numatyti galimybę europinių reformų keliu pakankamai pažengusioms šalims partnerėms įsitraukti į ankstyvuosius ES politikos formavimo procesus pagal formulę, kuri jau taikoma ES santykiuose su Norvegija. Tokiu atveju ES Rytų partnerės (Ukraina, Gruzija, Moldova) būtų tiesiogiai atstovaujamos šias šalis liečiančių sprendimų formavime bei galėtų dalyvauti pradiniam ES sprendimų priėmimo lygmenyje siūlant ES teisės aktų projektus.

Raginsime ES apsvarstyti ir ES investicinio fondo Rytų partnerystės valstybėms sukūrimo idėją. Kaštai, kylantys dėl europietiškas normų perėmimo ir priklausomybės nuo Rusijos, Rytų partnerystės valstybėms apsunkina struktūrinių reformų įgyvendinimą, todėl specialus fondas turėtų sudaryti palankesnes sąlygas tiek nedidelių, tiek stambių modernizavimo projektų įgyvendinimui. Be to, šiame fonde sukauptos lėšos galėtų būti naudojamos trečiųjų šalių spaudimo priemonių, nukreiptų prieš šalių partnerių pasirinktą Europinę raidos kryptį sukeltų kaštų kompensavimui.

Bevizis režimas – aktualiausias ES Rytų partnerystės šalių piliečių klausimas – padidintų tiesioginius žmogiškuosius ryšius tarp partnerystės valstybių bei ES. Tai prisidėtų formuojant pozityvią nuomonę eurointegracijos atžvilgiu ir paspartintų demokratizacijos procesus. Svarbu, kad vizų liberalizavimo srityje ES nesivadovautų principu, pagal kurį pirmenybė teikiama Rusijai. Tokiu atveju visos Bendrijos siūlomos iniciatyvos pirmiausia įgyvendinamos su Rusija, o tik vėliau su kitomis Rytų valstybėmis kaimynėmis.

Be to, ES turi atsverti Rusijos poveikį bei aktyviai dalyvauti Rytų partnerystės šalių politinės ir ekonominės sistemos raidos procese. Vienas praktinių įrankių yra Europos infrastruktūros tinklų priemonė (Connecting Europe Facility), skirtos investavimo į ES transporto, energetikos ir telekomunikacijų infrastruktūros prioritetus, pritaikymas. 2021–2027 m. ES finansinėje perspektyvoje

būtų galima svarstyti galimybę išplėsti šią priemonę taip, kad būtų apimtos Rytų partnerystės šalys, priklausančios Energetikos bendrijai. ES finansinė parama iš šio fondo galėtų būti skiriama investicijoms į energetikos infrastruktūrą, jos atnaujinimą ir modernizavimą, taip pat energetinio saugumo tikslų įgyvendinimą.

Transatlantinio bendradarbiavimo stiprinimas

JAV išlieka strateginiu Lietuvos bei visos Europos partneriu ir saugumo garantu. Efektyvi transatlantinė partnerystė ne tik įgyvendino istorinį teisingumą – padėjo sugriauti Berlyno siena žymėtą „geležinę uždangą“ bei atkurti atimtą pavergtų šalių laisvę, – bet ir prisidėjo prie demokratijos, teisės viršenybės principo, žmogaus teisių sklaidos Vidurio ir Rytų Europos regione.

Naujų XXI amžiaus iššūkių tarptautiniam saugumui, tokių kaip agresyvios politikos apraiškų stiprėjimas Rytuose, sąlygomis Vakarų vertybes atstovaujančių ES bei JAV bendradarbiavimas įgyja naują vaidmenį ir prasmę. Visų pirma JAV, turėdama didžiausią įtaką bei galią Šiaurės Atlanto Sutarties Organizacijoje (NATO), tebėra Europos karinio saugumo garantas. Tačiau dėl planuojamų gynybos asignavimų mažinimų JAV, jau artimiausioje ateityje ES turės prisiimti didesnę atsakomybę už savo saugumą ir įnešti didesnę indėlį į bendrą transatlantinės bendruomenės saugumą.

Siekiant to, ES įgyvendina Bendrą užsienio ir saugumo politiką (BSGP). Lietuvai, kuri saugumo politikoje vadovaujasi „nedalomo saugumo koncepcija“, BSGP ir NATO tikslai suprantami kaip vieni kitus papildantys: abiejų organizacijų saugumo politika formuojama derinant bei pasidalinant atsakomybes sritis, kas ir pabrėžiama transatlantinėse derybose. Sieksime didesnio ES įsitraukimo į karinio saugumo iniciatyvas per BSGP dimensiją, ypač specifinėse srityse, kuriose BSGP veikimas yra efektyviausias: prieš ir po konfliktinėse situacijose, nedidelio masto tikslinėse operacijose, stabilumo užtikrinimo misijose, ypač jei tam yra tikslinis bendro ES įsitraukimo poreikis.

Lietuva yra suinteresuota europinio lygio transatlantinių saitų plėtojimu ne tik saugumo politikoje. 2013 metais prasidėjusios ES bei JAV derybos dėl Transatlantinės investicijų ir prekybos partnerystės (TTIP) susitarimo bus vienas Europos politikos prioritetų. Tai ne tik prisidėtų prie finansinės gerovės didėjimo (laisva prekyba kasmet sudarytų sąlygas uždirbti papildomus 545 eurus kiekvienai keturių asmenų europiečių šeimai), bet ir pasitarnautų energijos kainų mažėjimui dėl energetinių šaltinių diversifikacijos bei didesnės konkurencijos rinkoje. .

Pasiekus JAV ir ES laisvos prekybos susitarimą nebeliktų šiuo metu prekybos procesą apsunkinančių formalių kliūčių amerikietiško gamtinių dujų eksportui į Europą; tam būtų pasitelkiamas Lietuvoje statomas suskystintų dujų terminalas. Be to, TTIP atitiktų Lietuvos verslo interesus, nes atvertų naują rinką prekių, paslaugų eksportui; išaugęs importas dėl specifinių bei papildomos konkurencijos nesukelsiančių Lietuvos gamintojų veiklos sričių. Nors derybos dėl TTIP dėl klausimų aprėpties bus sudėtingos, sieksime spartesnio susitarimo pasirašymo Europos

Parlamentui numatytais formatais aktyviai dalyvaudami Europos Komisijos vykdomame derybų procese, svarstydami aktualius klausimus bei informuodami apie tai visuomenę.

Stipri šeima – stipri Europa

Šeima – mažiausia ir kartu svarbiausia visuomenės ląstelė bei jos pagrindas. Visuomenę vaikai pradeda pažinti per šeimą, artimųjų rate formuojasi vaiko individualumas, asmenybė, žmogiškųjų vertybių supratimas. Todėl stipri valstybė gali būti tik puoselėdama bei saugodama stiprią šeimą.

Santuoka, sudaryta laisvu vyro ir moters pasirinkimu, yra tvirtos šeimos pamatas. Mūsų tikslas – saugoti ir visokeriopai stiprinti santuoką kaip darnios šeimos, sąmoningos visuomenės bei tvirtos Lietuvos garantą. Mes taip pat siekiame apsaugoti nepilnas šeimas, kurias sudaro tėvystės, motinystės ar artimos giminystės ryšiais susiję asmenys.

Šiandien šeimai kyla nemažai iššūkių: Europoje stiprėja raginimai pripažinti, jog egzistuoja vadinamosios alternatyvios šeimos. Vis daugiau valstybių įteisina tos pačios lyties asmenų partnerystes ar santuokas, tokioms poroms suteikiama teisė įsivaikinti. Nėgana to, šį modelį raginama pripažinti ir visos ES mastu, taip kėsinant į krikščionišką Europos pamatą bei paminant kertinį ES veikimo principą – subsidiarumą, leidžiant kiekvienai ES narei apsispręsti dėl svarbiausių jos politinės bendruomenės sugyvenimo principų. Todėl tvirtai teigiame, kad socialinė politika turi išlikti išimtinai valstybių narių kompetencijoje, ji negali būti „vertikaliai integruota“. Dėsime visas pastangas, kad tokia politika Lietuvoje nebūtų įgyvendinama, o galimybė vienalytėms poroms tuoktis ir įsivaikinti nebūtų įteisinta. Tik puoselėdama šeimos institutą ES gebės išlikti tvirta Bendrija, įveiksiančia tokius iššūkius kaip demografinės problemos ir senstanti visuomenė.

Europos Žmogaus Teisių Teismas (EŽTT) yra išaiškinęs, jog santuoka nepatenka į žmogaus teisių apibrėžimą. Todėl veikdami Europos Parlamente esame pasiryžę ne tik ginti prigimtine šeimos sampratą, bet ir nuosekliai akcentuoti, kad santuoka užtikrina tvariausią ryšį tarp vyro ir moters, o kartu laiduoja visuomenės gerovę. Sieksime, kad palankios darbo sąlygos suteiktų tėvams kuo daugiau galimybių skirti laiko savo atžaloms. Raginsime Europos mastu minėti bei švęsti šeimos dieną, ieškosime būdų sudaryti kuo palankesnes sąlygas naujų šeimų kūrimui.

Gyvybės kultūros puoselėjimas

TS–LKD pripažįsta žmogaus gyvybės nepertraukiamumo principą – žmogaus gyvybę užsimezga nuo apvaisinimo momento ir tęsiasi iki natūralios mirties. Atsakingo elgesio su gyvybe ugdymas turi būti viena pagrindinių veiklos kryptių, todėl Europos Parlamente remsime iniciatyvas, skatinančias gyvybės kultūros puoselėjimą, pasisakysime prieš lytinio švietimo, suprantamo kaip

visuotinai legalizuotų abortų bei lengvai prieinamos kontracepcijos, plėtrą bei sieksime įtvirtinti nepertraukiamą gyvybės sampratą.

Pripažįstame, jog nėštumas nėra tik moters nuosavybė, o vertinant moters teises privalu atsižvelgti ir į vaiko bei tėvo teises. Remdamiesi subsidarumo principu pabrėžiame, jog abortų teisinis reguliavimas priklauso išimtinai nacionalinių valstybių kompetencijai. Sieksime, jog abortai nebūtų skatinami ne tik jokiais ES teisinėmis, bet ir finansinėmis priemonėmis.

Mokslo plėtra yra labai svarbi ES veiklos kryptis, tačiau ji neturi prieštarauti pamatiniams moraliniams principams. Todėl, remdamiesi EŽTT sprendimu bei iki šiol didžiausio palaikymo sulaukusia Europos piliečių iniciatyva *Vienas iš mūsų*, pasisakysime prieš mokslinių tyrimų ar kitų veiklų, kurių metu būtų naudojamas žmogaus embrionas, finansavimą iš ES biudžeto, remsime etiško bei atsakingo mokslo plėtrą Bendrijoje.

Remdamiesi Visuotinės Žmogaus Teisių Deklaracijos nuostatomis kovosime, kad nebūtų kėsinamasi į tėvų, kaip pirmųjų ir pagrindinių savo vaikų auklėtojų, svarbą. Ginsime išskirtinę tėvų teisę auklėti vaikus pagal savo vertybines nuostatas.

Sąžinės laisvės apsauga

Nors sąžinės laisvė yra įtvirtinta svarbiausiuose visuotinai pripažįstamuose tarptautiniuose bei ES dokumentuose, ši pamatinė laisvė iki šiol yra pažeidžiama net ir Europos Sąjungoje. Daugiakultūrinėse Vakarų Europos visuomenėse vis dažniau susiduriama su teisės laisvai reikšti savo nuomonę apribojimais ar diskriminacija dėl žmogaus krikščioniškų įsitikinimų. Todėl reikalausime, kad sąžinės laisvė būtų užtikrinama visiems, taip pat ir religinėms bendruomenėms, nepainiojant šios laisvės realizacijos su netolerancija ar neapykantos nusikaltimais. Europos Parlamente pasisakysime prieš iniciatyvas, kuriomis bus siekiama apriboti žmogaus sąžinės, besiremiančios asmens moraliniais įsitikinimais, laisves.

Prisimindami, jog sąžinės laisvė yra viena pagrindinių teisių, įtvirtintų ES pagrindinių teisių chartijoje, sieksime užtikrinti visuotinai pripažintas pagrindines teises ir laisves visiems, vadovaudamiesi asmenų prigimtinės lygybės principu.

Gyvenimo vertė ir kova su priklausomybėmis

Alkoholizmas, narkomanija, rūkymas ir kitos nesveiką gyvenimą skatinančios priklausomybės yra tapusios rimta Lietuvos ir kitų ES šalių visuomenių problema. Alkoholio suvartojimo vidutiniškai vienam gyventojui rodiklis Lietuvoje tebėra vienas didžiausių Europoje. Dėl alkoholio vartojimo sukeliama gaisrai ir eismo nelaimės. Vien dėl alkoholio vartojimo ir jo sukeltų

ligų mūšų šalyje kasmet miršta apie 5 tūkst. žmonių. Dar daugiau žmonių įvairios priklausomybės sulaušina fiziškai ir psichologiškai.

Žmogaus priklausomybė nuo alkoholio ar kitų narkotinių medžiagų yra toks socialinis blogis, kuris ne tik griaua paties žmogaus asmenybę, naikina jo valią ir atsakingumą, bet ir nuolat kėsina į šeimos narių, ypač vaikų, prigimtinių orumą bei gyvenimo vertę, užkertama kelią jų dvasiniam ir fiziniam tobulėjimui. Plintančios priklausomybės reikalauja vis didesnių visuomenės išlaidų gydymui bei paramai nuo šio blogio kenčiantiems asmenims, kitų tiesioginių ir netiesioginių padarinių švelninimui. Esame įsitikinę, kad ES valstybės turi solidariai prisiimti atsakomybę kovojant su šiomis visuomeninių Europos audinį ir atskirų žmonių likimus žalojančiomis negerovėmis, o Lietuva galėtų rodyti pavyzdį.

Šiandien reikia geriau apgalvotų, efektyvesnių ir labiau koordinuotų ES pastangų siekiant padėti ES valstybių vyriausybėms nuosekliai mažinti priklausomybių daromą žalą. To galima pasiekti veiksmingomis prevencinėmis priemonėmis – gerinant vaikų ir jaunimo švietimą apie alkoholio, tabako ir narkotinių medžiagų vartojimo žalą ir priklausomybės grėsmę, propaguojant blaivaus gyvenimo idealus bei labiau ribojant tokių produktų pasiūlą ir prieinamumą. Suprantama, Vyriausybės negali nusimesti atsakomybės, rodydamos pirštu tik į ES.

Bendrieji rinkos laisvės principai turi tarnauti bendrajam gėriui, o ne socialinio blogio plitimui. Ne tik Lietuvoje, bet ir visos ES mastu ilgainiui turi būti įtvirtintas reikalavimas trumpinti alkoholio pardavimo laiką. Sieksime, kad alkoholinius gėrimus ir tabako gaminius ES pardavinėti būtų leista tik specializuotose pardavimo vietose ir nuo kitų prekybinių erdvių atskirtuose parduotuvių skyriuose. Griežti Lietuvos prisiimti ir visoms ES valstybėms taikomi apribojimai turi būti įvesti elektroninių cigarečių bei kitų tabako gaminių pakaitalų gamybai, pardavimui ir reklamai.

Remdami Europos Parlamento iškeltą tikslą griežčiau kontroliuoti tabako produktų gamybą ir reklamą, taip pat sieksime bendro ES šalių sprendimo labiau apriboti alkoholio reklamą.

Šiuo metu alkoholio reklamą atskirose ES šalyse turintys kontroliuoti elgesio kodeksai ir savireguliacijos iniciatyvos nėra pakankamai veiksmingi. Todėl atsižvelgdami į šį faktą ir matydami alkoholio reklamos poveikį, ypač jauniausiems Lietuvos ir kitų ES šalių gyventojams, siūlysim griežčiau reguliuoti, o galiausiai visai uždrausti alkoholio reklamą ir Lietuvos, ir kitų ES valstybių spaudoje, televizijoje bei interneto erdvėje.

Istorinės atminties stiprinimas

Bendros Europos istorinės atminties stiprinimas padeda ES piliečiams geriau suvokti ES ištakas ir vertybes. Gilesnis bendros XX-ojo a. istorijos pažinimas prisideda prie solidarumo ir glaudesnio tarpusavio sambūvio ES. Todėl totalitarinių režimų vykdyti nusikaltimai yra visos Europos istorijos dalis.

Viena svarbiausių jungčių bendruomenėje yra istorija. Europa netaps vieninga, jei nepajėgs deramai įvertinti istorijos skaudulių. Istorinėje atmintyje neturi likti jokių pilkųjų dėmių, neliečiamų temų ar nutylėjimų. Būdami ES esame atsakingi ne tik už savo tautos, bet ir ES istorinę atmintį. Deja, nors Europos jau du dešimtmečius neskiria „geležinė uždanga“, jos likučiai iki šiol gyvi europiečių sąmonėje.

ES plėtra į Rytų Europą lėmė skirtingų istorinių sąmonių susikirtimą – dėl skirtingos Europos tautų istorinės patirties egzistuoja didelė praraja vertinant totalitarinius nusikaltimus. Todėl siekdami vieningos Europos turime ne tik stiprinti ekonominį ar politinį bendradarbiavimą, bet ir rasti sutarimą dėl esminių istorinių įvykių bei procesų įvertinimo. Lietuva, kartu su kitomis sovietinį terorą patyrusiomis ES narėmis, turi supažindinti Vakarų Europą su savo tragiška XX a. patirtimi.

Lietuva yra pasmerkusi nacių įvykdytus Holokausto nusikaltimus jos žemėje, puoselėja genocido aukų atminimą ir nuosekliai vykdo tam skirtą jaunosios kartos švietimo programą. Lietuvos Respublikos Seimas, pripažindamas didelį Lietuvos žydų bendruomenės indėlį į Lietuvos kultūrą ir visuomenės pažangą iki Antrojo pasaulinio karo, Lietuvos okupacijos ir Holokausto kaip visokeriopo žydų egzistencijos naikavimo pradžios ir siekdamas atkurti istorinį teisingumą, priėmė Geros valios kompensacijos už totalitarinių režimų okupacijų laikotarpiu neteisėtai nusavintą Lietuvos žydų religinių bendruomenių nekilnojamąjį turtą įstatymą. Manome, kad šiuo keliu, įtraukiant ir sovietinius nusikaltimus, turi eiti ir kitos Europos Sąjungos narės.

Bendrų pastangų dėka pripažindama valstybių savarankišką kompetenciją, ES ėmėsi aktyvesnio vaidmens istorinės atminties formavime, ypač prisimenant totalitarinių režimų įvykdytus nusikaltimus Europoje; tai daryta rengiant diskusijas, skatinant dalinimąsi patirtimi tarp šalių narių bei remiant panašias iniciatyvas. Esame pasiryžę tęsti istorinės atminties stiprinimą bei informuoti Europos visuomenes apie stalinizmo ir nacizmo nusikaltimus. Skatinsime europinį tyrimų institucijų ir organizacijų bendradarbiavimą, priminsime apie būtinybę stiprinti istorijos dėstymą Europoje, akcentuosime moksleivių ir jaunimo švietimą.

Sieksime ilgalaikio tikslo – totalitarinių režimų įvykdyti nusikaltimai teisiniu aspektu privalo būti įvertinti visos ES lygmeniu. Taip pat puoselėsime istorinės atminties išsaugojimą ir sklaidą Lietuvoje, skatinsime Lietuvos institucijų ir organizacijų bendradarbiavimą su partneriais Europoje.

Taip pat sieksime, kad šalys narės aktyviau dalintųsi patirtimi ir, kitų šalių narių pavyzdžiu, svarstytų galimybę savo teisinėse sistemose numatyti atsakomybę už totalitarinių režimų įvykdytų nusikaltimų menkinimą ar neigimą. Tęsime istorinės atminties diplomatiją, kurią suprantame kaip istorinių patirčių ir faktų pristatymą Europos Sąjungoje, istorinės atminties sklaidą ir debatų šiomis temomis skatinimą, taip pat laiku pastebėti bandymus sumenkinti totalitarinių režimų įvykdytus nusikaltimus. Dėsime pastangas, kad kuriamuose Europos istorijos namuose Briuselyje būtų atspindėta totalitarinė Europos praeitis. Sieksime, kad būtų užtikrintas Europos atminties ir sąžinės platformos veiklos tęstinumas ir tinkama Europos institucijų parama jai. Pasirūpinsime, kad būtų

stiprinama programa „Europa piliečiams“, vienintelė specializuota ES programa, pagal kurią finansuojami istorinės atminties projektai.

Lietuvos ir Europos energetinio saugumo stiprinimas

Pastarasis dešimtmetis aktyvaus veikimo europinėje ir transatlantinėje sąjungose padėjo Lietuvai integruotis į Vakarų ekonomikos ir saugumo bendruomenę. Tačiau mūsų šalies dujų ir elektros energetikos sektoriai vis dar yra izoliuoti nuo Vakarų Europos energetikos sistemų, tinklų ir energijos šaltinių ir tebėra Sovietų Sąjungos laikų Rusijos energetikos sistemos dalis. Lietuva ir kitos Baltijos valstybės dar neturi nei jungčių su Europos gamtinių dujų tiekimo tinklais, nei suskystintų dujų tiekimo alternatyvos. Uždarius Ignalinos atominę elektrinę ir Rusijai diktuojant aukštas monopolines dujų kainas netekome konkurencingų elektros energijos pagrindinės (bazinės) gamybos pajėgumų ir esame Europoje labiausiai priklausomi nuo elektros importo. Daugiausiai importuodami elektrą iš Rusijos, už kurią jai kasmet sumokame virš milijardo litų.

Energetinė izoliacija nuo kontinentinės Europos ir priklausomybė nuo politiniais tikslais energetikos išteklių tiekimu manipuluojančios Rusijos ne tik kelia grėsmę mūsų šalies energetiniam saugumui, bet ir yra tapusi rimta šalies ekonomikos problema. Dėl rinkos sąlygų neatitinkančių energetinių resursų kainų kenčia ir produkcijos konkurencingumą prarandantis verslas, ir už energiją permokantys gyventojai. Lietuvos energetinis saugumas gali būti užtikrintas tik Lietuvos ir Baltijos energetikos infrastruktūrą ir sistemas pavertus bendros Europos infrastruktūros bei sistemų dalimi ir tokiu būdu atsikračius priklausomybės nuo posovietinės Rytų energetikos erdvės. Prieš nepilną dešimtmetį ES pradėta formuoti energetinį saugumą stiprinanti naujoji energetikos politika ir plėtros strategija, numatanti bendros ES energijos rinkos sukūrimą atitinka Lietuvos gyvybinius nacionalinius interesus. Todėl Lietuva buvo ypač aktyvi tokios ES strategijos formavimo ir atitinkamų pamatinių ES teisės aktų rengimo dalyvė. Dar tik besiformuojanti bendra ES energetikos politika ir naujoji energetikos plėtros strategija jau suteikia instrumentus, kurie Lietuvai atvėrė galimybes panaikinti energetinę izoliaciją nuo Vakarų Europos ir apsaugoti nuo monopolinio energijos išteklių tiekėjo piktnaudžiavimo savo padėtimi. Tokie instrumentai – su ES finansine parama įgyvendinamas Baltijos energetikos jungčių planas ir energijos rinkos monopolizavimui išgyvendinti skirtas vadinamasis Trečiasis ES teisės aktų paketas.

Baltijos energijos rinkos jungčių plano (BEMIP) dėka vykdomos Baltijos ir Skandinavijos elektros energijos rinkas per Lietuvą sujungiančios „NordBalt“ bei Baltijos šalių ir Lenkijos elektros rinką sujungiančios „LitPolLink“ jungčių statybos. Į savo teisės aktus perkėlę ir pradėję įgyvendinti Trečiąjį ES energetikos paketą tapome vienais iš Europos energetikos politikos pirmeivių. Trečiojo ES energetikos paketo nuostatos ir jų įgyvendinimas sustiprino Lietuvos derybinę galią santykiuose su Rusijos dujų gigantu „Gazprom“. Juo Lietuva pasinaudojo kreipdamasi į Europos Komisijos generalinį

direktoratą dėl „Gazprom“ piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi, o ES savo ruožtu pagaliau ėmėsi užtikrinti savo narių teisinę apsaugą nuo tiekėjo taikomų diskriminacinių sąlygų.

Trečiojo ES energetikos paketo dėka tapo įmanoma įgyvendinti ir alternatyvą „Gazprom“ dujų tiekimui sukuriantį suskystintų gamtinių dujų (SGD) terminalo projektą. Nors 2014-ųjų metų pabaigoje pradėsiantis veikti terminalas finansuojamas iš nacionalinio Lietuvos biudžeto, 87 milijonų eurų paskolą projektui suteikė Europos investicijų bankas. Be to, pasinaudodama struktūrinėmis ES lėšomis, Lietuva finansuoja ir šalies dujotiekių sistemą bei SGD terminalą sujungiančio dujotiekio Klaipėda–Jurbarkas statybą. Išskirtinas Lietuvos ir Lenkijos tarpvalstybinės dujų jungties projektas – planuojama magistralinio dujotiekio Klaipėda–Kuršėnai linija – sudaro prielaidas Lietuvos SGD terminalui galiausiai įgyti regioninio terminalo statusą.

Lietuvos ir kitų Baltijos valstybių elektros energijos sistemos prijungimą prie Kontinentinės Europos elektros energijos perdavimo dažnių sistemos (KEEP) sinchroniniam darbui yra aukščiausio prioriteto projektas. Šis ES bendrojo intereso projektų sąrašė įrašytas projektas, kuris turėtų būti įgyvendintas iki 2020 m., yra būtinas visaverčiam Lietuvos dalyvavimui kuriamoje konkurencingoje ES elektros rinkoje, kuris užtikrintų stabilias ir palankias rinkos kainas vartotojams. Baltijos ir KEEP sistemų sinchroninio veikimo projektas yra kompleksinis. Jis susijęs su Lietuvos ir Lenkijos elektros sinchroniškai veikiančių jungčių LitPol-1 ir LitPol-2 įrengimu ir Baltijos elektros tiekimo valdymo pagal rinkos sąlygų neatitinkantį BRELL susitarimo reglamentavimo pakeitimą reglamentavimu pagal ENTSO-E reikalavimus ir naujus ES elektros rinkos kodeksus. Dėl reglamentavimo pakeitimo Europos Komisija jau turi ES Tarybos mandatą ir yra pradėjusi derybas su kompetentingais Rusijos ir Baltarusijos pareigūnais. Naujai išrinktame Europos Parlamente rūpinsimės, kad naujai suformuota ES Komisija tęstų šias derybas ir padėtų kompleksiskai įgyvendinti sistemų sinchronizavimo projektą.

Esame suinteresuoti „vieno balso“ – bendros europinio lygmens energetikos politikos atsiradimu. Tam reikia ne tik dar glaudesnės partnerystės ir integracijos tarp ES valstybių. Esame įsitikinę, kad vieningos ES energetikos rinkos kūrimas yra bendras visų ES valstybių narių interesas. Manome, kad ES energetikos rinka negali būti ribojama teisiniais ar fiziniais barjeriais. Funkcionuojančiai Europos energijos rinkai būtina taikyti laisvo prekių ir paslaugų judėjimo ES teritorijoje principą.

Pasinaudojant nepriklausomo Europos Centrinio banko pavyzdžiu, galima kelti ir bendros ES energetikos rinkos priežiūros institucijos idėją. Tuo neapsiribosime – siūlysiame, kad ES institucinėje sąrangoje atsirastų virš valstybinės institucijos, kurios atliktų tokį vaidmenį, kurį dabar atlieka valstybių narių nacionalinės struktūros ar kompanijos. Viena iš galimų institucijų – bendra ES dujų įsigijimo agentūra, kurios tikslai būtų derybos dėl dujų tiekimo kontraktų su išorės tiekėjais, bendrų investicinių projektų įgyvendinimas bei dujų atsargų saugojimo infrastruktūros kūrimas. Tai leistų išvengti tiekimo sutrikimų, išplėtotų ES reagavimo į kritines situacijas mechanizmą, apribotų energetinių išteklių tiekėjų (pirmiausia – Rusijos) galimybes naudotis monopoline padėtimi.

Siūlysiame ES suformuluoti ir priimti ilgalaikę bendros ES energetinės politikos strategiją, kuri apimtų energetinių krizių valdymo instrumentų ir strateginių ES rezervų, kurie galėtų būti naudojami greitai sprendžiant kilusias problemas, sukūrimą. Būtent taip realiu praktiniu turiniu būtų užpildyta ES Lisabonos sutartyje įtvirtinta *solidarumo* energetikos srityje sąvoka. Sieksime ir bendro energetikos fondo, kuris finansuotų energetinių tinklų tarp ES šalių kūrimą ir naujas technologijas atsinaujinančių energijos šaltinių srityje. Raginsime ES didelį dėmesį skirti europinio intereso projektams, kurie yra komerciškai mažiau naudingi, tačiau būtini kuriant vidaus energetikos rinką ir stiprinant energijos tiekimo saugumą.

Inovatyvi ekonomika ir dėmesys regionams

Visą pasaulį ir ypatingai Europą sukrėtusi ekonominė krizė, kurios metu bedarbių skaičius pasiekė rekordines aukštumas, atskleidė neefektyvų ES valstybių ekonominį valdymą nacionaliniu ir Sąjungos lygmeniu. Finansų sektoriaus neatsakingumas, kontrolės mechanizmų stoka arba jų neveiknumas, negebėjimas reaguoti į besikeičiančias aplinkybes bei neefektyvus išteklių naudojimas iššaukė didžiules vyriausybės išlaidas ir skolas, įstūmė ES į didžiausio nuo praėjusio amžiaus ketvirtojo dešimtmečio ekonominio nuosmukio duobę.

Siekiant užkirsti kelią krizės pasikartojimui bei užtikrinti tvarų ekonomikos augimą, ES lygiu reikia konsoliduoti biudžetus užtikrinant fiskalinį atsakingumą, konkurencingumą, taip pat inovacijų plėtrą. Tai turi būti daroma ne tik stiprinant Europos Komisijos vaidmenį kontroliuojant biudžeto deficito procedūras, bet ir užtikrinant ilgalaikį ekonomikos augimą diegiant krikščionišku mokymu grįstą socialiosios rinkos ekonomikos modelį. Sieksime, kad tokia ekonominė valdysena, kuri derintų konkurencingumą ir verslo laisvę su socialiniu teisingumu ir tvarumu ir užkirstų kelią rinkoje kylantiems sukrėtimams, taptų dominuojančia ES lygmeniu.

Sociali rinka ne tik apsaugo nuo perdėtos valstybės kontrolės, bet ir vadovaujasi kertiniais solidarumo, užtikrinančio socialinį teisingumą bei įtraukimą, bei subsidiarumo, laiduojančio būtinybę svarbiausius sprendimus priimti efektyviausiame lygmenyje, atskiriant ES ir nacionalinių valstybių kompetenciją, principais. Tai leistų mažinti socialinę atskirtį, ypač tarp skirtingo išsivystymo lygio šalių bei regionų.

Lietuvai strategiškai svarbu ir naudinga tapti eurozonos nare. Kaip rodo Lietuvos banko atlikti skaičiavimai, euro įvedimo nauda yra ilgalaikė ir net trumpuoju laikotarpiu viršytų įvedimo išlaidas bei finansines įmokas, kurioms reikėtų papildomų lėšų. Skaičiuojama, kad Lietuvos realusis BVP tiek vidutiniu, tiek ir ilguoju laikotarpiu būtų didesnis negu euro neįvedus (atitinkamai 1,8–1,9 ir 1,3 %). Be to, narystė eurozonoje taptų paskata užsienio investicijoms bei pigesniai skolintis užsienio rinkose.

Siekiant eurozonos stabilumo bus svarbus Bankų sąjungos įgyvendinimas. Jis apims sisteminę pertvarką ir bendro taisyklių sąvado įgyvendinimą t.y., bankų kapitalo pakankamumo taisyklių, gaivinimo ir pertvarkymo sistemos, taisyklių dėl nacionalinių indėlių garantijų sistemų įgyvendinimą, bendro efektyvaus priežiūros mechanizmo ir bendro bankų pertvarkymo mechanizmo įdiegimą. Tačiau integracija į bankų sąjungą turi būti vykdoma apsaugant Lietuvos ekonominius interesus, pirmiausiai užtikrinant, kad Europos Centrinio Banko priimti sprendimai bei kitų valstybių bankinės sistemos spragos savaime netaps našta Lietuvos mokesčių mokėtojams. Todėl numatome ekonominius skaičiavimus įvertinti Lietuvos dalyvavimo bankų sąjungoje naudą lyginant su potencialiais kaštais.

Lietuva į ES integruotis turi ne tik siekdama tapti bendros Europos monetarinės sistemos dalimi, bet ir efektyviai su Vakarais sujungdama savo transporto infrastruktūrą. Bendri transporto infrastruktūros projektai Lietuvai užtikrintų tiek naujų ekonominių galimybių, tiek ir papildomų nacionalinio saugumo garantijų. Šiuo metu svarbiausiu transporto infrastruktūros projektu laikome transeuropinį geležinkelį „Rail Baltica“. Kartu su kitomis regiono šalimis įgyvendindama „Rail Baltica“ geležinkelio transporto projektą, Lietuva įgys ne tik modernią geležinkelio vėžę, bet ir pritrauks solidžių ES investicijų, sukurs kokybiškų naujų darbo vietų bei išplėtos jau naudojamą geležinkelių tinklą.

Nuo narystės Europos Sąjungoje pradžios Lietuva šiuo metu gauna didžiausią ES struktūrinę paramą. Norint sukurti gerai apmokamų darbo vietų ir suteikti naują postūmį šalies ekonomikai, šias lėšas būtina nukreipti į inovatyvių ekonomikos sričių skatinimą, ypatingą dėmesį skiriant Lietuvos regionams. ES struktūrinė parama turi būti panaudota mažinant ekonominius skirtumus tarp regionų bei regionų viduje, taip skatinant visos valstybės teritorijos tolygią ir tvarią plėtrą. Europos Sąjungos parama turi būti investuojama į tokias priemones, kurios sukurtų galimybę žmonėms dirbti ir patogiai gyventi ne tik didmiesčiuose.

Ekonominis ES valstybių suartėjimas bei bendros politikos stiprinimas atskirose srityse neturėtų tapti savitiksliu, turėtų atsižvelgti į valstybių narių specifinius interesus. Todėl sieksime, kad socialinė politika išliktų kompetencijos pasidalijimo tarp valstybių narių bei viršvalstybinių institucijų dalykas, taip išlaikant harmoniją tarp ES mastu koordinuojamų užimtumo, socialinių reikalų, lygybės klausimų bei specifinių Lietuvos socialinių interesų, nulemtų kultūrinių ir istorinių aplinkybių. Taip pat sieksime užtikrinti, kad ES nebūtų stiprinama mokesčių harmonizacija, kuri dėl nevienodos valstybių narių ekonominės situacijos silpnesnėms ir mažesnius mokesčius turinčioms šalims potencialiai reikštų jų konkurencingumo mažėjimą.

ES ekonominė valdysena turi remtis tvariu augimu, kuomet pridėtinė vertė kuriama atsižvelgiant ir į aplinkos apsaugą. Taip būtų sprendžiamos ir naujų darbo vietų kūrimo problemos. Turėtume šį principą perkelti bei plačiau taikyti ne tik ES mastu, bet ir Lietuvoje.

Šiuo metu Europos Sąjunga susiduria su žaliavų krize. Brangios žaliavos, importuojamos iš kitų žemynų – vienas žemo ES pramonės konkurencingumo veiksnys. ES sutariama, kad šią problemą galima išspręsti, efektyviau tvarkant Europos Sąjungos valstybėse susidarančias atliekas, kurios galėtų tapti puikiu žaliavų šaltiniu. Pramonės, elektronikos, taip pat plastiko atliekos turėtų būti ne išvežamos iš ES ar laidojamos sąvartynuose, o kuo efektyviau perdirbamos. Biologiškai skaidžių (taip vadinamų žaliųjų) atliekų tvarkymas – dar vienas ES prioritetų. Biologiškai skaidžios atliekos – ne tik ekologiška trąša, bet ir energijos šaltinis (šiaudų, medienos atliekų granulės ar biodujos), todėl jos turi būti ne šalinamos sąvartynuose, o naudojamos trąšoms ar energijai išgauti.

Esame suinteresuoti balansu tarp aplinkos apsaugos reikalavimų ir ekonomikos skatinimo. Šiltnamio efektą sukeliančių dujų (pvz., anglies dvideginio) išlakos turi būti mažinamos pasauliniu mastu, o Europos Sąjunga turi likti šio proceso lydere. Tačiau tuo pačiu turi būti užtikrinama, kad griežti ES reikalavimai nepablogins ES ekonomikos padėties (visų pirma tai susiję su pramone, pasižyminti didelėmis išlakomis: statybinių medžiagų, chemijos pramonė), konkuruojant su „nešvariai“ gaminama trečiųjų šalių produkcija.

Vartotojų apsauga – dar vienas elementas, kuris privalo būti įtrauktas į ES ekonominę valdyseną. Europos Parlamentas ir TS-LKD atstovai jame vaidino nemažą vaidmenį, užtikrinant tinkamą vartotojų teisių apsaugą – keleivių pervežimo, medicininio turizmo, maisto saugos srityse. Kita vertus, ES, net ir remdamasi maisto saugos užtikrinimo ir vartotojų saugos argumentais, neturi kištis į asmeninį piliečių gyvenimą, pavyzdžiui, reguliuodama tradicinius mitybos įpročius.

Daugiametėje 2014–2020 metų finansinėje perspektyvoje Lietuvai numatyta parama viršija 40 milijardų litų. Aiškiai matome, kad gausi ES struktūrinė parama ne tik atnešė naudos, bet ir padarė neigiamą poveikį Lietuvos ūkiui. Dažnai ši parama išstumdavo privačias lėšas, atsirado įmonių, kurios nekuria pridėtinės vertės, o tik „įsisavina“ ES paramą. Todėl manome, kad ES lėšos turi būti naudojamos tik ten, kur gali sukurti papildomos vertės: kuriant naujus produktus, padedant įmonėms ieškoti naujų rinkų, efektyvinant verslo procesus, vystant viešojo ir privataus sektorių partnerystę, remiant mokslinius tyrimus ir didinant užregistruojamų patentų skaičių, plėtojant inovacijas ir pan. Be to, Europos Parlamentas atliks svarbų vaidmenį nustatant ateities Europos finansavimo kryptis bei prisidės formuojant kitą finansinę perspektyvą, kurioje paramos Lietuvai dalis, tikėtina, bus mažesnė, todėl privalės būti dar tikslingesnė.

Prioritetiniai ES struktūrinėmis lėšomis įgyvendinamų projektų tikslai turi būti konkurencinio pranašumo didinimas, ekonominio augimo skatinimas ir darbo vietų kūrimas. ES lygiu bendradarbiaudami su kaimyninėmis valstybėmis pasiekėme, kad naujajame ES 2014–2020 m. finansiniame laikotarpyje tiesioginės ES išmokos mūsų žemdirbiams būtų gerokai padidintos. Išmokų Baltijos šalių ūkininkų klausimu buvo diskutuota visose pagrindinėse ES institucijose – Europos Parlamentas ir TS-LKD atstovai jame čia vaidino itin svarbų vaidmenį. Esame ir toliau pasiruošę dirbti tam, kad Lietuvos ūkininkai nebūtų diskriminuojami ES, o nustatomos tiesioginės išmokos būtų

teisingos ir užtikrintų vienodą žemės ūkio konkurencingumą visoje ES. Be to, Lietuva ir toliau turi turėti galimybę išlikti valstybe, kurioje neauginami genetiškai modifikuoti augalai ir pašarai su GMO.